

2. Зимняя И. Я. Психология обучения иностранным языкам в школе. – М. : Просвещение, 1991. – 222 с.
3. Збірник нормативно-правових документів з вищої освіти / укл. : В. Д. Шинкарук, А. В. Кудін, К. М. Левківський та ін. / за заг. ред. С. М. Ніколаєнка. – К., 2007. – 87 с.
4. Енциклопедія освіти. – К. : Юрінком Інтер., 2008. – 1037 с.
5. Философский энциклопедический словарь. – М. : ИНФРА, 2000. – 576 с.
6. Державний комітет статистики України. – Режим доступу // http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=28011575&cat_id=43169
7. Світова організація праці/ режим доступу// <http://www.ilo.org/global/lang--en/index.htm>

Аннотация

Автор рассматривает возможность формирования экономической компетентности будущих инженеров в процессе изучения курса “Деловой английский язык” и предоставляет практические изложения формирования отмеченной компетентности.

Annotation

An author examines possibility of forming of economic competence of future engineers in the process of study of course “Business English” and gives practical expositions of forming the noted competence.

УДК 37.01:39-054(477)“20”

Лебединець Г. М.

ПРОБЛЕМА ЕТНОПЕДАГОГІКИ В НАУКОВИХ ПОШУКАХ ДОСЛІДНИКІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТ.

У сучасній педагогічній науці виділяється окрема галузь етнопедагогіка, яка досліджує конкретні етнічні традиції виховання, які для підростаючого покоління кожної нації є найважливішим складником національної культури.

Значення етнопедагогіки особливо зростає в умовах глобалізації суспільства, коли виникає загроза руйнування самобутності культур і зникнення етносів під дією тотальної уніфікації. Ці зміни ставлять перед системою освіти низку складних завдань: згуртування багатонаціонального українського суспільства, об'єднаного єдиними цінностями; виховання у дітей та молоді високої свідомості, толерантності, поваги до представників інших етносів і їх культур. У зв'язку з цим, для подальшого розвитку народної освіти, нам варто звернутися до проблем національного виховання, які розглядаються в наукових дослідженнях працівниками вищих навчальних закладів України.

Усі найвидатніші педагоги світу визнавали, що виховання дитини завжди має ґрунтуватися, насамперед, на культурно-історичних цінностях своєї нації, а вже пізніше відбувається знайомство з традиціями інших народів [5]. Саме такі питання повинна впроваджувати етнопедагогіка в навчальний процес. Саме це вона і намагається робити, завдяки дослідженню етнопедагогічних проблем педагогічної спадщини О. Духновича, Г. Сковороди, К. Ушинського, І. Котляревського, етнопедагогічним поглядам учених, педагогів, письменників, істориків, етнографів України: Л. Глібова, М. Грушевського, М. Драгоманова, М. Коцюбинського, Лесі Українки, І. Франка, Т. Шевченка. Серед основних напрямів досліджень проблем етнопедагогіки необхідно виокремити такі: теорія і практика родинної етнопедагогіки (Б. Ш. Алієва, Р. А. Аліхонова, А. А. Григор'єва, У. С. Портнягін, В. В. Чепак та ін.), етнопедагогічна підготовка вчителів та викладачів різних типів навчальних закладів (Т. В. Анісенкова, Л. С. Берсенєва, В. П. Бех, Л. П. Вовк, Г. В. Давидова, В. Б. Євтух, Ю. П. Руденко, А. Н. Яковлев та ін.), етнопедагогічна культура народів (М. Ю. Айбазова, С. П. Біловолова, В. А. Ніколаєв та ін.), методологія етнопедагогіки (Г. І. Батуріна, Г. М. Волков, К. Ж. Кожаметова, А. А. Марушкевич, О. Л. Христова та ін.), етнопедагогіка міжетнічної толерантності (Ш. М. Арсалієв, В. Б. Євтух та ін.), етнопедагогічна освіта (Г. Горинь, В. Качкан, Р. Кирчів, О. Ковальчук, Д. Козак, П. Кононенко, В. Коротєєва, К. Кутельмах, Г. Лозко, Н. Мельничук, В. Мосіяшенко, В. Ніколаєв, С. Павлюк, Н. Репа, Ю. Руденко, Р. Скульський, М. Стельмахових, С. Стефанюк, Є. Сявакко, В. Ткач, М. Харитонов та ін.), порівняльна етнопедагогіка (К. Кожаметова, Л. Федорова та ін.).

Вперше термін “етнопедагогіка” з'явився у середині 70-х років ХХ століття, його запропонував відомий чуваський педагог Г. Волков, як науку про народну педагогіку, пов'язуючи її з народним етносом, національним характером, який склався в того чи іншого народу під впливом історичних умов [2].

До тезаурусу етнопедагогіки можна віднести термін “народна педагогіка”. Поняття “Народна педагогіка” ввів у науковий обіг К. Ушинський, який теоретично і практично довів, що ця галузь народних знань є золотим фондом педагогіки. Вчений обґрунтував положення про пріоритет системи народного виховання, що генерує менталітет, характер, психологію, традиційну родинно-побутову культуру, спосіб життя. В Україні ж термін “народна педагогіка” вперше вжив О. Духнович у 1857 р., який у праці “Народная педагогія в пользу училищ и учителей сельских” високо оцінив досвід народного виховання, наголосив на значущості в педагогічному процесі родинних традицій, фольклору, народного мистецтва.

Поява етнопедагогіки як самостійної галузі науково-педагогічного знання – закономірний процес,

викликаний існуванням такого феномена, як народна педагогіка. Наявність значного об'єму теоретичного і практичного матеріалу в області традиційного народного виховання вимагало його вивчення, узагальнення і застосування в практиці навчання і виховання студентів.

Університетська освіта завжди визначала динаміку соціального розвитку світової спільноти, яка живиться інтелектом особистостей, здатних створювати наукові пошуки і сприяти їх послідовникам творчо осягати обране проблемне поле.

Кращі педагоги ХХ ст. широко використовували арсенал народної педагогіки. На її ґрунті побудована педагогічна система А. С. Макаренка. Видатний український педагог Г. Ващенко особливу увагу приділив національному виховному ідеалу. Це питання вчений висвітлює у своїх працях "Виховання любові до Батьківщини", "Виховання пошани до батьків і старших" і "Виховний ідеал"[1]. Палким прихильником народної педагогіки був В. О. Сухомлинський, який написав книгу "Батьківська педагогіка", яка стала поштовхом для створення своєрідної енциклопедії сімейного виховання[3].

Велике значення для розвитку української народної педагогіки, особливо в окресленні її методологічних засад, має фундаментальна двотомна праця "Украинский народ в его прошлом и настоящем", створена за участю таких видатних вчених, як Ф. Вовк, М. Грушевський, М. Ковалевський, Ф. Корш, А. Кримський, М. Туган-Барановський, О. Шахматов та ін.

Кожна історична доба внесла свою частку в розвиток народної педагогіки. Щоб глибше осмислити характерні тенденції розвитку наукової роботи з питань етнопедагогіки на певному етапі історії, потрібно розглядати їх в контексті суспільно-політичного і загальнокультурного процесу, виокремлюючи те найважливіше, що засвідчувало новаторські пошуки дослідників [4].

Дух народної педагогіки завжди був присутній у кожній українській школі, хоча суспільство, педагогічна громадськість в радянські часи ще не повністю осмислювали все її значення. У цьому зв'язку надзвичайний інтерес викликає період останніх десятиріч ХХ століття, який був використаний в Україні для висвітлення культурно-національних досягнень [6]. Були видані: праця Ю. Ступака "Виховне значення українського фольклору" (1960), праця В. Горленка "Нариси з історії української етнографії" (1964), книжка О. Кравець "Сімейний побут і звичаї українського народу" (1966), стаття В. Мирного "Народна педагогіка в прислів'ях та приказках" (1968).

Злет етнопедагогічних досліджень спостерігається в період 1970–1980-х років, про що свідчить кількість проведених досліджень з цього питання: праця Л. Граціанської "Нариси з народної математики України", монографія М. Гайдая "Народна етика в фольклорі східних і західних слов'ян. Проблеми добра і зла" (1972), монографія С. Бабишина "Школа та освіта Давньої Русі IX – перша половина XIII ст." (1973).

У 1971 році М. Г. Стельмаховичем було видано книгу "Мудрість народної педагогіки", в якій автор досліджував проблеми української етнопедагогіки та її місце у вихованні та навчанні дітей. За словами М. Г. Стельмаховича, народна дидактика – це відображення здобутків народу в галузі освіти й навчання, що виражається у його поглядах на принципи, зміст і методи навчання та втілення в народній практиці форм і методів озброєння підростаючих поколінь знаннями, вміннями й навичками, розвитку їхніх пізнавальних сил і здібностей. [5]

Монографія Є. Сявавко "Українська етнопедагогіка в її історичному розвитку" написана у 1974. У своїй праці науковець досліджує народне виховання в Україні на основі фольклорних, етнографічних, архівно-літературних матеріалів в різні історичні епохи. Етнопедагогіка висвітлюється в тісному зв'язку з життям українського народу, його боротьбою за соціальне визволення.

Наукова цінність праці Є. Сявавко полягає в тому, що в ній вперше проаналізовано джерела, традиції, ідеали, основні принципи та засоби, напрями виховання народної педагогіки в історичному розвитку, показано її взаємодію з педагогічною наукою.

Вагомим внеском у подальшу розробку актуальних проблем української етнопедагогіки стали надруковані в 1981 р. монографії Н. Гаврилюк "Картографування явищ духовної культури (за матеріалами родинної обрядовості українців)" та Г. Довженок "Український дитячий фольклор".

Праця Н. Гаврилюк має вагоме значення для етнографії дитинства. Дослідниця прослідкувала й зафіксувала регіональні особливості родинної обрядовості як складової народної педагогіки. Це дало можливість проаналізувати ментальну поведінкову модель батька й матері, визначити їх педагогічні функції та систему засобів щодо соціалізації дитини, а також семіотичні коди родильної обрядовості на першому етапі виховання.

Монографія Г. В. Довженок "Український дитячий фольклор" присвячена дитячому фольклору як одному з дійових виховних засобів народної педагогіки.

Упродовж 1980-х років було опубліковано серію статей В. Скуратівського у республіканській газеті "Молодь України" в рубриці "Роду нема переводу", присвячених аналізу народних виховних традицій.

Офіційний курс на перебудову, демократизацію, гласність (1985) мав свій вплив на українську етнопедагогіку. В цей період постала гостра потреба перебудови освіти й виховання в Україні на засадах етнопедагогіки [4]. Коло дослідників, популяризаторів української етнопедагогіки значно розширюється: О. Воронська, Н. Гамаль, С. Горбенко, О. Губко, М. Когут, В. Каюков, Д. Потребенник, М. Самсонюк, М. Хмелюк.

В цей час відбулося активне відродження козацьких виховних традицій у Запорізькій, Дніпропетровській та західних областях України. Козацька педагогіка сприяла формуванню у

підростаючих поколінь синівської вірності рідній землі, духовності, героїко-патріотичних традицій козацької державності, поваги до старших. Проблема козацької педагогіки була сповна висвітлена у дослідженні Ю. Д. Руденка "Українська козацька педагогіка".

З 1990-х років розпочався новий період етнопедагогічних досліджень, який репрезентують фундаментальні праці: В. Г. Кузь "Виховний комплекс "школа-дитячий садок" (1990), "Школа – центр виховання" (1991), З. О. Сергійчук "Основи національного виховання" (1993); П. П. Кононенко "Концепція національної системи освіти // Концептуальні засади демократизації та реформування освіти в Україні. Педагогічні концепції" (1997).

У монографії Р. Чмелика, присвяченій вивченню структури і функцій малої української сім'ї, проаналізовано виховну функцію та окремі аспекти народно-педагогічного досвіду українців.

О. Івановська в своєму дослідженні надала важливу інформацію про роль звичаєво-правничого інституту у сімейно-шлюбних відносинах, сімейно-родовому житті українців (перші правні дії в житті новонародженого, етапність дошлюбних відносин молоді, усиновлення тощо).

Виховний і навчальний досвід став золотим фондом наукової педагогіки, предметом наукового аналізу й наукового обґрунтування. Думки видатних педагогів про народну педагогічну творчість стали основоположними для дослідної роботи в цій галузі.

Результати дослідження проблеми етнопедагогіки в наукових дослідженнях працівників ВНЗ кінця ХХ ст. свідчать про те, що ціннісні орієнтації вчителя, представлені у роботах видатних педагогів, є свого роду генетичною підставою стратегічних задач розвитку сучасної освіти. Осмислення найбагатшої спадщини вітчизняної педагогіки дозволяє зробити висновок про гуманістичну спрямованість її сфери відносин.

Етнокультурне виховання й до сьогодні привертає до себе увагу все більшої кількості вищих навчальних закладів, педагогів-практиків, науковців. Робота з етнопедагогіки, широко проводиться Рівненським державним гуманітарним університетом, напрямом роботи якого є "Етнокультура Волинського Полісся", Кіровоградським державним педагогічним університетом імені В. Винниченка (напрямом роботи "Культурологічний підхід у дослідженні етнопедагогічної компетентності вчителя"); Львівським національним університетом імені Івана Франка (напрямом "Етнопедагогічні польові дослідження" на прикладі Карпат); Сумським державним педагогічним університетом імені А. С. Макаренка (напрямом "Ідеї української етнопедагогіки в сучасному навчально-виховному процесі"); Мелітопольським державним педагогічним університетом (напрямом "Впровадження ідей козацької педагогіки в навчальний процес"); Прикарпатським національним університетом імені Василя Стефаника (напрямом "Родинна етнопедагогіка") та багатьма іншими вищими навчальними закладами України.

Пропагуючи на практиці ці ідеї, вітчизняна педагогіка й освіта сьогодні зобов'язані зробити все можливе для відродження і поширення цінностей, що забезпечують нашому народові справжню духовність.

Використана література:

1. Ващенко Г. Виховний ідеал. – Полтава, 1994.
2. Волков Г. Н. Этнопедагогика. – Чебоксары, 1974.
3. Лазарук А. Батьківська педагогіка Василя Сухомлинського: аксіологічний ракурс проблеми // Початкова школа. – 2004. – № 5. – С. 3-5.
4. Мосіяшенко В. А. Українська етнопедагогіка. – Суми : Університетська книга, 2010. – 174 с.
5. Стельмахович М. Г. Українська народна педагогіка. – К. : ІЗМН, 1997. – 232 с.
6. Сявавко Є. І. Українська етнопедагогіка в її історичному розвитку. – К. : Наукова думка, 1974. – 150 с.

Анотація

В статье рассматриваются проблемы этнопедагогика в научных исследованиях сотрудников высших учебных заведений Украины, особенности народной педагогики как неотъемлемой части дальнейшего развития научной педагогической теории и практики.

Annotation

The article deals with the issues of ethnopedagogics in academic work of lecturers of Ukraine and peculiarities of folk pedagogics as an integral part of further development of scientific pedagogical theory and practice.

УДК 37.016:37.017

Шевченко А. Ф.

ДО ПИТАННЯ ПРО ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ “МЕТОДИКА ВИХОВНОЇ РОБОТИ”

Як свідчать реалії сьогодення, сучасний рівень інтеграції суспільних, гуманітарних, технічних наук та швидке зростання інформаційних потоків призводять до об'єктивної неможливості охопити всі сфери людської діяльності в освітньому процесі. У зв'язку з цим, пріоритетним стає можливість побудови